



Iroun Beretitenti Henry B. Eyring  
Moan Kauntira n te Moan Beretitentii

# Tai Maaku ni Karaoa ae Raoiroi

*Te Uea e tuangiira bwa ngkana ti tei ma te onimaki iaon Ana atibu, nanokokoraki ao maaku a na maunanako, te nano ni kan karaoa ae raoiroi e na rikirake.*

**T**ariu ao mwaaneu aika a tangiraki, I tataro ma te nanorina-nono bwa Tamnein te Uea e na raoniira ngkai I taetae n te bong aei. E kaonaki nanou n te kakaitau nakon te Uea, are Ana Ekaretia aei, ibukin te ungannano are ti namakinna inanon ara tataro, kabwarabwara aika a anainano, ao anene n aroia anera ake a anene n te maungatabu aei.

N Eberi ae nako, Beretitenti Thomas S. Monson e anga te rongo-rongo are e kakibei nano ni kabuta te aonaaba, n ikotaki ma ngai. E taekina mwaakan ana Boki Moomon. E kau-makiira bwa ti na kamatebwai, iango, ao ni karaoi reirei ake inanona. E berita bwa ngkana ti katuka te tai ni kato-abong ni kamatebwai aao n iangoia ao ni kawakin tuua ake a taekinaki n Ana Boki Moomon, ti na karekea te kokoaua ae kakaawaki ni koauana, ao te kokoaua iroun te Kristo ae maiu e na raoniira ni kamannoira rinanon taai ni kaangaanga. (Taraa “Mwaakan Ana Boki Moomon,” *Riaona*, Meei 2017, 86–87.)

N ai aroia aika a mwaiti ibuakomi, I ongo ana taeka te burabeti n aron bwanaan te Uea nakoiu. Ao, n ai aroia naba angiina mai iroumi, I baireia bwa N na ongotaeka nakon taeka akanne. Ngkai, ngke te ataei-nimwaane ngai, I a tia n namakiinna bwa Ana boki Moomon bon ana taeka te Atua, ao te Nati e kaoti ao e taetae ma Iotebwa Timiti, ao Abotoro ake ngkoa a roko nakon te Burabetti Iotebwa ni kaoki kiingin te nakoani-bonga nakon ana Ekaretia te Uea.

Ma te kokoaua anne, I a tia ni wareka Ana Boki Moomon ni katoa bong n te maan ae raka iaon 50 te ririki. Ngaia are tao I kona n iangoia bwa ana taeka Beretitenti Monson e kaineti nakoia tabeman. Ma, n aroia aika a mwaiti ibuakomi, I namakina ana kaunganno te burabetti ao ana berita e kaoai bwa N na kakorakoraa riki. A mwaiti iroumi aika a tia ni karaoa are I karaoa n tataro ma te nano ae korakora riki n iangoi koroboki aika a tabu ni kama-toatoa riki, ao ni kataia riki ni beku ibukin te Uea ao tabeman Ibukina.

Mwiina a kakukurei nakoiu, ao nakoia angiina mai iroumi, ngaia are e a tia ni berita iai te burabetti. Ngaira ake ti a tia ni butimwaea te reirei ae anainano ma nanora ti a tia ni kai ongo riki ni kina te Tamnei. Ti a tia ni kunea te mwaaka ae korakora riki n totokoa te kaririaki ao ni karekea te onimaki ae korakora riki iroun Jesu Kristo are e a manga uti, n Ana euang-kerio, ao inanon ana Ekaretia ae maiu.

N te tai are e rikirake iai te mangongan-gao n te aonaaba, naake a rikirake aia koaua a tia ni kanakoa te nano-kokoraki ao te maaku ao n anganiira namakinan te rau. Irakin ana reirei Beretitenti Monson e a tia ni karekei uoua kamimi nakoiu: Te moan, te Tamnei are e berita e a tia ni karekea te namakin n onimaki n te bwai are N na kaitara ma ngaia, e ngae ngke kamangaongao a taraa n rikirake. Ao, te kauoua, te Uea e a tia ni anganai—ao ngkoe—te namakin ae korakora riki n Ana tangira nakoia ake a rawawata. Ti a tia n namakina te nano ni kan nako ni kamaiuia tabeman. Te nano anne are e mena n ana kabwarabwara ao ana reirei Beretitenti Monson.

Te Uea e berita n tangiraia tabeman ao te ungannano nakon te Burabetti Iotebwa Timiti ao Oliver Cowdery ngke te beku are imwaia e tara n rang ni mwaiti. Te Uea e taku bwa te ungannano are a kainnanoia e na roko man aia onimaki irouna ngkai ngaia aia Atibu:

“Tai maaku ni karaoa ae raoiroi, ngkami natiu, bwa bwaai ni kabane are ko unikia, ko na bon taia; ngaia are, ngkana ko unika ae raoiroi ko na bon taia ae raoiroi bwa ngaia kanuangam.

"Mangaia are, tai maaku, ngkami te nanai ae e uarereke; karaoa ae raoiroi; kariaia te aonaba ma moone ni ikotaki ni kaaitaraingkami, bwa ngkana ko kateitei i aon au bwaa, a aki kona n tokanikai.

"Nooria, I aki motika taekami; naako ni kawaiim ao tai manga bure; karaoa te mwakuri are I a tia n tuangngkami ma te taua n nano.

"Tanimai nakou n ami iango n taai nako; tai nanououa, tai maaku.

"Noori taian ikoaki aika i rarikiu, ao mwiin naba taian neera i baiu ma waeu; bwaina te kakaonimaki, kawakin au tua, ao ko na abaaba n abanuean karawa" (R&B 6:33–37).

Te Uea e tuangiua Ana taan kairiiri ni Kaokan bwaai, ao E tuangiira, bwa ngkana ti tei ma te onimaki iaon Ana bwaa, te nanououa ao te maaku ana mauna, ao kan karaaoan ae raoiroi e na rikirake. Ngkai ti butimwaea ana kakao Beretitenti Monson n uniki inanora te koaua iroun Iesu Kristo, ti na karekea te mwaaka, te nano, ao te ninikoria n nako ni kamaiuia tabeman n aki raraomaekina kainnanora.

I a tia n noora te onimaki anne ao te ninikoria n taai aika a mwaiti ngkai aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira ake a kakoaua a tia ni kaitarai kaangaanga n aki maaku. Ibukin te katooto teuana, I mena i Idaho ngke e uruaki te Dam i Teton n Tuune 5, 1976. Te oo are e taua te ran e bwaka. Nga ma ngaa aomata a birinako man mweengaia. Nga ma ngaa mweenga ao bitineti a urubeke. Te kamimi, e kee iaan 15 aomata ae a mate.

Te bwai are I nooria ikekei, I a tia n nooria n te tai are a tei iai Aika Itiaki ni boong aika kaitira ni matoa iaon ana atibu ni kakouaua Iesu Kristo. Ibukiina bwa akea aia raraoma bwa E tararuua, a bon aki maaku. A katinanikui oin aia kaangaanga n nako ni kamaiuia tabeman. A karaoa man aia tangira ibukin te Uea, n aki butimwaea boon mwiina.

Te katooto, ngke e uruaki te Dam are Teton, taanga aika kain te aro a mwananga tabeua te maire n raro-nako man mweengaia. N te tai naba

are a ongo iai te rongorongo iaon te rerio, a kawaekoia n oki nako Rexburg. Ngke ana riai n okira moa mweengaia n nooria ngkana e uruaki, aki ao a nako moa ni kakaea aia bitiobi. E mena n te kateitei are e kabonganaaki bwa te tienta ni kamaiu. E ibuobuoki ni kairiia nga ma ngaa taan anganano ake a roko ni bwatin te reirei aika baboobo.

Taanga aikai a nakon te bitiobi man taku, "Tia bon tibwa oki. Bitiobi, ia te tabo ae ti na ibuobuoki iai?" E anganiia araia utu. Taanga akanne a tiku ni kanakoi bokaboka ao ran man te auti teuana imwiin teuana. A mwakuri man te karangaina ni karokoa te roo inanon boong. N tokina a anaa aia motirawa n nako n noora mweengaia. E a bua n te ieka, ni katuka te akea ae e na kaitiakaki. Ngaia are a waekoa n rairaki n oki nakon aia bitiobi. A titiraki, "Bitiobi, iai ae ko tangiria bwa ti na buokia?"

Anne te kakai n te ninikoria ae rau ao te tangira ae itiaki—ana tangira ae itiaki Kristo—ae aki toki n okioki inanon ririki aika a batu ni kabutaa te aonaaba. E riki ni boong aika kakamaaku ni bwainikirinaia ao n aia tai ni kataaki te Burabeti are Iotebwa Timiti i Missouri. E riki naba ngke Brigham Young e kaira te otinako mai Nauvoo ao imwiina e weteia aika Itiaki nakon taabo aika rereua ake iaon Amerika Maeao, ni kaai n ibuobuoki ni katea Tion ibukin te Uea.

Ngkana ko wareki aia tienoo bweeoniiia akanne, ko na noori kakai n te onimaki are e kanakoa te nanououa ao te maaku. Ao ko a wareki rongorongoia Aika Itiaki ni kiitani bwaai ake a mateakinii ni buoka temanna ibukin te Uea, imwain okirakiia oin aia tiibu ke aia marae n ununiki.

I noora aekakin naba te kakai anne tabeua te bong n nako imwiin te Angibuaka Irma are i Puerto Rico, Saint Thomas, ao Florida, are a reitaki iai Aika Itiaki ni Boong aika Kaitira ma aro ake tabeua, kurubu man aia aono, ao bootaki n aba ni waakina te mwakuri ni kaitiaki.

N aroia raraou mai Rexburg, te taangana aika tiaki kain te aro mai Florida a baraakina buokaia kain aia komiunitii nakon karaaoan oin aia bwai. Ngke tabeman kain rarikiia aika Itiaki a anga aia ibuobuoki ni korei aroka aika bubura are a tuuka kawain aia kaa, taanga aikai a kabwarabwara bwa a rootaki ngaia are a rairaki ni manga buokia tabeman, ma onimakan te Uea n reken te ibuobuoki are a kainnanoia i bon ibukin mweengaia. Te buu te mwaane e taekinna bwa imwain rokoia kain ara Ekaretia ma tabeman n ibuobuoki, a tia ni kaman tataro te taanga aei. A kaman karekea naba te kaeka bwa e na roko te buoka. E roko imwiin tabeua te aoa ni kokoauaana.

I a tia n ongo te ribooti bwa tabeman a weteia kain te Ekaretia ake a bwainii karinano aika babobo ni Baai n Ibuobuoki bwa "Anera Aika a Babobo." Temanna kain te Ekaretia te aine e anga ana kaa ibukin te ibuobuoki, ao te mwaane are e buokia e kabwarabwara "namakinan te tamnei" are e reke irouna ngke aomata aika a bwainia n te karinano ae babobo a kamwaingi aroka man ana tabo ao imwiina, e taku, a "anenei tabeua kuuna nakou aetakan natin te Atua."

Temanna kain Florida—ae tiaki naba kain ara aro—e taekina kain te aro are e roko ni mweengana ngke e mwakuri n ana tabo n namakina te kua, kabuehue, ao te kan tang. Taan anganano a karaaoia, noin ana taeka, "te kakai ae boou." A aki ti mwakuri korakora ma n airi naba ma te ngarengare ao te moangare, n aki butimwaea boon mwiina.

I noora te mwakuri korakora ao n ongo te ngarengare ngke, bwakataai n te Kaonobong, I kawariia te kurubu aika kaain te Ekaretia i Florida. Taan anganano a katoka aia kaitiaki teutana n anganai au tai n taubai. A taekinna bwa 90 kain te aro man aia titeiki i Georgia a tia ni katea te baire bwa ana ira te kamaiu i Florida tibwa inanon te tairiki are mai imwaina.

A kiitana Georgia n te aoa 4:00 n te ingabong, ni buti inanon tabeua te aoa, mwakuri inanon te ngaina ao te bong, ao ni manga ibuobuoki n te bong are imwiina.

A kabwarabwaraa nakou ni kabenne ma te moangare ao te kamanga ae tamaroa. Ti te rawawata ae I namakinnna bwa a tangiria ni katoka karabwakiia bwa aonga n reitanako aia mwakuri. Te beretitenti n te titeiki e a tia ni manga kamaeua ana tao te iti ao ni korokorete aroka are e tebonako n te ran ao te bitiobi e karaai mwaanga ngke ti toka n ara kaa nakon te tim ni kamaiu are imwiina.

Mai imwaaaina n te bong anne, ngke ti butinako man te tabo teuana, te mwaane e nakon te kaa, e buuta bwarana, ao e karabwaira ibukiia taan anganano. e taku, "Ngai tiaki kain ami Ekaretia. I aki kakoaua te bwai ae kam a tia ni karaoia ibukira. E na kaka-bwaiai ngkami te Atua." Te tia anganano man te LDS a tei irarikina ma ana karinano ae babobo ni moangare ao ni kakuia angana ni kaanga e aki kantaninga te kamoamoaaki.

Ngkai taan anganano mai Georgia a tia n roko ni buoka te mwaane aei are e aki kakoauaia, tebubua tabun man te Ekaretia man te mwakoro are e kakaiaki i Florida a tia ni kaea tebubua te maire i meang nakon te tabo teuana i Florida are a ongo bwa e korakora riki rootakiia aomata iai.

N te bong anne I uringnga ao I a mataata riki n ana taetae ni burabeti Iotebwa Timiti: "te aomata ae kaonaki n ana tangira te Atua, e aki rauaki ni kakabwaiaan ana utu n tii ngaia, ma e karinani tabo nako n te aonaaba ae bwanin, ma te ingainga n nano ni kakabwaiai aomata ni kabane." (*Teachings of Presidents of the Church: Joseph Smith* [2007], 426).

Ti noora te tangira ae batu ni mai-ua aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira n tabo nako. Ni katoa tai are iai te kaangaanga ae riki n te aonaaba, aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira a angamwane ao n anganano nakon ana Buoka te Ekaretia ibukiia te botannaoamata. Te anganano ae batu n tabetai

e kainnanoaki. N te koaua, n taabo tabeua, ti a tia n tuangaki bwa ti na riki bwa taan anganano n tataninga bwa ti na mwananga nakon te tabo ni kamaiu ni karokoa naake a kaira te mwakuri a tauraoi ni butimwaaai.

Te nano anne ni kakabwaia bon uaaia aomata ni karekea aia koaua iroun Iesu Kristo, Ana euangkerio, Ana Ekaretia are e kaokaki, ao Ana burabeti. Anne bukina ngkai ana aomata te Uea aki nanououa ao aki maaku. Anne bukina bwa mitinare a anganano ni ibuobuoki ni koonan nako te aonaaba. Anne bukina kaaro a tataro ma natiai ibukiia tabeman. Anne bukina taan kairiiri a kaewenakoia aia rororrikirake bwa a na butimwaeana bubuti Beretitenti Monson bwa a na wareka Ana Boki Moomon ma nanoia. Te uaa e roko tiaki man kaumakaia irouia taan kairiiri ma bon irouia te rororrikirake ao membwa ake a mwakuri iaon te onimaki. Te onimaki anne, e karaoaki n te mwakuri, are e kantaningaa te anganano n aki iangoiko, ni uota te bitaki n nano are e karekea irouia namakinan ana tangira te Atua.

Nanora, n arona, e teimatoa ni bitaki ti ngkana ti reitinako n irii aia reirei burabeti. Ngkana ti katoka kataakina imwiini karaoana ae bubura, te bitaki e na maunanako.

Kaain te aro aika a kakaonimaki a tia ni karikirakea aia onimaki iroun te Uea Iesu Kristo, n Ana Boki Moomon ae ana taeka te Atua, ao ni kaokan kiingiin te nakoanibonga n Ana Ekaretia ae koaua. Te rikirake n te koaua anne e a tia n anganira riki te ninikoria ae korakora ao te tabeaianga ibukiia natin te Atua tabeman. Ma te kakaewenako ao te tibwanga aika imwaira e na kantanninga riki ae mwaiti.

Ti aki kona n noora kabwarabwaraana, ma ti ata tamneina ae bubura. Ti ataia bwa n te kabanea ni bong, e na mangaongao te aonaaba. Ti ataia bwa ibuakon bwaai ake a na roko, te Uea e na kairiia kain te Ekaretia aika a kakaonimaki bwa a na uota ana euangkerio Iesu Kristo nakoia aba

nako, reeti, newe; ao aomata nako. Ao ti ataia bwa ana reirei te Uea ni koaua a na tau ao a na tauraoi ni butimwaa ngkana E a manga oki. Ti aki riai ni maaku.

Ngaia are, mwaitin are ti a tia ni kaman katea te onimaki ao te ninikoria inanora, te Uea e kantaningaa ae mwaiti riki mai iroura—ao man te roro are imwiira. A riai ni korakora riki ao n ninikoria riki ibukina bwa a na karaoi aika korakora riki ao bwaai aika matoatoa riki nakon ake ti a tia ni karaoi. Ao a na kaitarai kaitara aika rikirake mai irouia aia kairiribai tamneira.

Te kawai nakon kakoauaan ae a na riki bwaai aika raraoi ngkai ti waaki nako e anganiira te Uea: "Tanimai nakou ni ami iango n taai nako; tai nanououa, tai maaku" (R&B 6:36). Beretitenti Monson e tuangiira aron karaaoan anne. Ti na iangoi ao ni karaoi nanon ake a taekinaki n Ana Boki Moomon ao aia taeka burabeti. Tataro n Tainako. Ka kakoaua. Beku ibukin te Atua ma nanora, rabwataro, ara Iango, ao korakorara ni kabane. Ti na tataro nakon te Tama ma korakoran nanora ni kabane, bwa ti na kaonaki n ana tangira Kristo (tarao Moronai 7:47–48). Ao iaon aikai ni kabane, ti na teimatoa ao n reitinako n irii aia reirei burabeti.

Ngkana e kaangaanga te kawai, ti kona ni katan n ana berita te Uea—te berita are e kauringiira Beretitenti Monson ngke e taekin ana taeka te tia Kamaiu: "Ao ake butimwaingkami, ao N na mena naba ikekei, bwa N na rimoami. N na mena i angataimi ao n angamaingimi, ao Tamneiu e na mena inanomi, ao au anera a mena i buakomi, n tabekikorake." (R&B 84:88).

I kakoaua bwa te Uea e na rimoami ngkana kam ira Ana kawai. N tabetai kam na riki bwa ana anera te Uea are e kanakoi ngkami n tabekirake tabeman. N tabetai ngkoe are ko na katomimiaki n tabekakirake irouia anera. Ma n tainako ko na karekea Tamneina inanom, ngkai e a tia ni berita ni katoa te tai n toa. Ko na tii kawakin Ana tua.

Boong aika tamaroa ake imwaim ibukin abanuean te Atua iaon te aba. Kakaitara a na kakorakorai ara onimaki iroun Iesu Kristo, n aron ana bong te Burabeti Iotebwa Timiti. Te onimaki n tainako e tokanikai iaon te maaku. Te ikotaki n tei e karekea te katiteuanaaki. Ao ami tataro ibukiia

naake a kainnano e ongo ao e kaekai te Atua n tangira. E na aki matu ao E na aki kiro naba.

I kaota au koaua bwa te Atua te Tama e maiu ao e tangiria bwa kam na okira mweengami nakoina. Aio ana Ekaretia ae koaua te Uea Iesu Kristo. E kinako; E tangiriko; E tarataraiko. E

mate ibukin am bure ao au bure ao aia bure natin Tamara are i Karawa ni kabane. Irakina inanon maium ao am beku nakoia tabeman bon ti te kawai nakon te maiu are akea tokina.

Ngaia are I kakoaua ao I katikui au kakabwaia ao au tangira N aran Iesu Kristo ae tabu, amen.

## Reirei Ibukin Ara Tai

**M**an Nobembwa 2017 nakon Eberi 2017, Reirei n te Nakoanibonga ae te Merekiteraka ao te Bootaki n Aine a riai ni katauraoaki man teuana ke e raka riki taetae ake a kanakoaki n te maungatabu ni kabuta n Okitobwa 2017. Inanon Eberi 2018, a kona n rineaki taetae man te maungatabu ni kabuta n Eberi ke n Okitobwa. A riai Beretitenti n Titeiki ao mwakoro n rinei taetae aika a na kabonganaki n aia aono, ke n anga te katabeaki aei nakon te bitiobi ke te beretitenti n te mwaanga.

Taetae a kona n reke n taeka aika bati n te **conference.lds.org**



Iroun Beretitenti Dieter F. Uchtdorf

Te Kauoman ni Kauntira n te Moan Beretitentii

# Taari Aine Aika Teniman

*Ti na bukintaeka ibukin arora n riki bwa Ana reirei, ao e uarereke–ngkana iai rekerekena—ma karaaoan ae a karaoia tabeman nakoira.*

**M**waaneu, ao raoraou aika tangiraki, ni moana te mau ngatabu ni kabuta ma aia tetere aine ni kabutaa te aonaaba e tikiraoi ao ni kamiimi. Ti iangoia: aine n aia ririki ni kabane, aia baekuraaun, abaia, ao aia taetae a katiteuanaki n te onimaki ao te tangira ibukin te Uea Iesu Kristo.

Ngkai ti a tibwa kaitibo ma ara burabeti ae tangiraki, Beretitenti Thomas S. Monson, e kaota nakoira mwaitin ana tangira nakon te Uea. Ao I atia ae Beretitenti Monson e rangin ni kakaitau ibukin ami tangira, ami tataro, ao ami anganano nakon te Uea.

Te tai ae maan n nako ao a maeka aine aika teniman n te aba ae raroa nako.

Te moan n aine e **nanokawaki**. Bwaai ni kabane ibukina a taraa n aki eti nakolina. Ngkana e taetae, n tabetai ana taeka a otinako n aki raoiroi, ao aomata a ngare. Ngkana iai ae kaenaenaa ke ni “mwaninga” ni kaoa nakon te bwai teuana, e na mamaa, nako ni kararoa, ao ni kakaea te tabo ae raba ae na kanakoa te kanikina n nanokawaki ao ni mimi bwa bukin tera e riki te maiu aei ni kananokawaki ao n aki kakukurei.

Te kauoman n aine e **un**. E taku n ana iango bwa e rangin ni wanawana, ma iai n tainako temanna ae karekea ana bui ae rietaata riki n te reirei. N ana iango e taku bwa e kamanga, e tikiraoi, e kakatikiraoia, ao ni katika te mata. Ma n tainako, ao e na iai temanna ae kamanga riki, e tikiraoi riki, kakatikiraoia riki, ke ni katika te mata riki.

E aki kona ni moanna n te bwai teuana, ao aio ae aki kona ni kakoroa bukina. E aki riai n riki te maiu n aron aei!

N tabetai e tatakarua n un nakoia tabeman, ao n taekin taeka aika a kaun ao e taraa n ae na tauraoi n un n tainako n te bwai teuana ma teuana.

E koaua, te bwai aei e aki karkia te aomata ae na tatangiraki ke ni kinaaki. N tabetai, e kangkangtii wina, koon ana timoi, ao n iango, “E aki raoiroi te maiu!”

Ngkanne iai te kateniman n aine. Ti aki n aekakin tarina ae nanokawaki ao n un, e bon—marurung, **kukurei**. Ao tiaki bukina bwa e rangin ni wanawana riki ke n tikiraoi riki ke ni konabwai riki nakoia tarina. Tiaki, n tabetai tabeman aomata aki tabeakinna ke ni kubaria naba. Ngaia n tabetai a kaenaenaa ni

kunnikaina ke ni bwaai aika e taekin. N tabetai a taekin bwaai aika a riibuaka nakolina. Ma e aki kariaiai bwaai aikan-ne bwa e na rang katabea nanona iai.

Te aine aei e taatangiria n anene. E aki rangin n raoiroi bwanaana, ao aomata a ngareakinna, ma anne e aki katoka ana waaki. E na kangai, “N na aki kariaia tabeman aomata ao aia iango ni katokai n anene!”

Te koaua anne are e teimatoa iai n anene e karika nanokawakin tarina are te karimoa ao tarina are te kauoman e un.

A nako ririki aika a bat, ao n tokina tarina ni kabane a roko n tokin aia tai iaon te aonaaba.

Tarina are te moan, are e kunea n taai aika mwaiti bwa a mwaiti bwaai aika aki kakukurei n te maiu, ao n tokina e mate n *nanokawaki*.

Te kauoman, are ni katoa bong e kunea te bwai ae boou ae ribaia, e mate n *un* iai.

Ao te kateniman n tari, are e kabanea maiuna n anenei kunana ma nanona ni kabane ma moangarena ae oti n ubuna, e mate ni *kukurei*.

Ngaia anne, e aki kona ni bebete te maiu, ao aomata aki kona ni bebete ao n aki kona ni bibitaki n aroia aine ake teniman n te karaki aei. Ma e ngae ngke katooto n aron aikai a kona n reireiniira te bwai teuana. Ngkana ti tebo ngkoe ma angiina mai iroura, ko na tia ni kina anuam iroun temanna, ni kauoman, ke tao ni kabane aine aika teniman aikai. Ti a kaniia riki tarakiia temanna imwiin temanna.

## Te Aomata ae Rootaki

Te moan n aine e taku n ana iango bwa akea uaana—n riki bwa temanna ae tuangaki te bwai ae e na karaoia.<sup>1</sup>

E taraa n ae e teimatoa n riki te bwai teuana imwiin teuana nakoina ngaia are e aki kukurei. Ma te aekaki n taratara aei ma te maiu, e kariaia tabeman bwa a ana tautaeakana ana namakin ao kateina. Ngkana ti karaoa aei, ti na kakamwaieaki nako n te angi ae te reirei—ao n te bong aei n taabo ni kanakobwana, a kona iango aikanne a rangin ni kinaaki ao ni matoa raoi.

Nakoia aine, bukin tera ko na anga kukureim nakon temanna, ke aomata, aika aki tabeakiniko ke kukureim?

Ngkana ko tabeaianga n te bwai ae a taekinna tabeman ibukim, N na anganiko katokana: uringnga bwa antai ngkoe. Uringnga bwa ngkoe kaain ana auti uean te Atua, te nati aine irouia Kaaro ake i Karawa, aika a uea ni kabuta te aonaaba.

Iai irouum te kona n riki n aron te Atua. Iai am bwaintangira aika onoti aika a riki n rikim n tamnei ao a rikirake aikanne n te tai ae abwabwaki ni maium imwain te maiu aei. Ngkoe bon natin te Atua ae onrake n te tangira ao te Tama i Karawa ae akea tokina, Iehova Tabaota, are e karika te aonaaba, e kabutanakoi itoi aika minomino ni kabutai taabo aika moan te rababa, ao ni katikui buraneti n aia tabo ake a tia n rineaki.

E tararuai ko ao E Tabeakiniko.  
Baina n (tararu) a rangin n raoiroi.  
E tangiriko.  
E tabeakiniko.

Akea te bwai ae e na taekinna temanna ibukim ae e na kona ni bita anne. Aia taeka bon akea nanoia ni kabotauaki ma are e taekinna te Atua ibukim.

Ngkami bon Natina aika kakawaki.  
E tangiriko.

E ngae ngke ko karaoa te bure, e ngae ngke ko tannako mai Irouna, te Atua e tangiriko. Ngkana ko namakina te bua, kakeaaki, ke te mwanuokinaki —tai maaku. Te Tia Kawakin Tiibu Ae Raoiroi e na kuneo. E na tabeki-ko n Aonangaiko. E na uotiko nakon mweengam.<sup>2</sup>

Mwaneu aika tangiraki, taiaoka kariai koaua mai karawa bwa a na tiku inanomi. Ao ko na kunea bwa a

mwaiti bukin ae ko na aki nanokawaki, bukina bwa iai kawaim ae akea tokina ae ko na kakoroa nanona.

Te Tia Kamaiuia te aonaaba ae tangiraki e anga Maiuna bwa ko aonga n rinea bwa te tabo ni koaua. Ko a tia ni katoka iaom Arana: ngkoe bon Ana reirei. Ao Ibukina, ko kona ni kamimitongko ma roobu aika akea tokina.

#### Te Tia Kairiribai

Te kaumoan n aine e un ni bwain te aonaaba. N aron tarina, e namakina ae kaangaanga ni maiuna a bane n riki maioun temanna. E bukiniai ana utu, raoraona, ana bwaotia ao taani mwakuri, bureitiman, kaain rarikina, taan kairiiri n te Ekaretia, kunnikai n taai aikai, riki korakoran bwaai aika maiu man taai, ao katekebuaka aika bebeti. Ao e buakaniai ni kabane n te taetae.

E aki iangoia bwa te aomata ae babakanikawai. Ni kaitaraa, e namakina bwa e ti kamanoa. E kakoaua bwa, aomata ni kabane, a anaaki nanoia n te tinanikubeka, kabwarabwaraan te bwai ae aki kakawaki, ao n ribaaki. Ngaia, n te itera are teuana, e anaaki nanona man iango aika tamaroa—te motiraoi, te kokoaua, ao te tangira.

Ma, ana kawai n iango te aine are e un a bane n ataaki. E noraaki aei n te kamatebwai ae e a tibwa karaoaki are e kunea te kauntaeka imarenaia kurubu ni kakaitara. Ngkai bon iteran te kamatebwai, taan kakaae a intawiunia Bwaretain ao kaain Iteraera n te Middle East ao tenaan Republicans ao Democrats n te United States. A kunea bwa “itera n tatabeua nako a namakinia kaain aia kurubu bwa [a] kaungaaki riki n te tangira nakon te kairiribai, ma ngke a tuangaki bwa bukin tera kitarakiia [a] irekereke ma te itabaraara, [a] koteia bwa a na ribaia n aron aia anainano kaain te kurubu are [teuana].”<sup>3</sup>

N taekana teuana, kurubu n tatabeua nako a taku n aia iango bwa “aomata aika tamaroa”—boraoi, akoi, ao ni kokoaua. Ni katairakina, a tarai akitarakiia bwa “aomata aika

buakaka”—aki kaongoaki, aki kokoa, ao riki n riaboro.

N te ririki are I bungiaki iai, te aonaaba e taonaki n te buaka ae moan te kakamaaku are e na uota te nakon-nano ao te nanokawaki ae bat. E riki te buaka aei irouia kaain abau—mairouia kurubu n aomata aika a kunei kurubu riki tabeua bwa a buakaka ao ni kauingaa te kairiribai nakoia.

A kainiwia naake aki tangiriia. A nanorinano ao a kaungaia tabeman bwa a buakaka (ao aki tau). A taku n aia anga bwa a rarikin—ae kanga aki boraoi ma aomata. N te tai are ko kamangoriia aomata, ko na bae ni kona ni kamanoi taeka ao mwakuri ni kakeru ni kaitaraiia.

Ti aki tangiriia n iangoa te bwai ae riki 20 te tienture n nako i Tiaman.

Ngkana iai ae totoko ke e aki boraoi n iango ma ngaira, ko kona ni katautaua n am iango bwa e na riai n iai te bwai ae na riki nakoia. Ao mai ikanne are e a bebeti iai karinan taeka ni kaunganano nakon aia taeka ao aia mwakuri.

Ni koauana, ti riai n tainako ni kamanoa te bwai ae eti, ao iai taai aika ti riai ni karietatai bwanaara ibukin te bwai anne. E ngae n anne, ngkana ti karaoia ma te un ao te kairiribai inanora—ngkana ti orioia tabeman ni kamarakii, kainikatonga, ke ni katoka karongoaia—n etina raoi tiaki karaoia n te etieti.

Tera ae reireia te Tia Kamaiu?

“I taku nakoimi, Kam na tangiriia ami kairiribai, ao tataro ibukiia akana bainikiriningkami, karaoa ae raoiroi nakoia akana ribai ngkami, ao tataro ibukiia akana a kakea bonganami, ao ni kabureko iaan te tua.

“Ba kam aonga n riki ba natin Tamami are i karawa.”<sup>4</sup>

Aio ana Kawai te Tia Kamaiu. Bon te moan ni kawai n urua te marena are e karika te un ae bat, te kairiribai, te kakaokoroaki, ao te iowawa n te aonaaba.

“Eng,” ko kona ni kangai, “N na rangin n tauraoi n tangiriia au kairiribai—ngkana a tauraoi naba ni karaoa aekakin aei.”

Ma anne e aki rangin ni kakawaki, e koaua anne? Ti na bukintaeka ibukin arora n riki bwa Ana reirei, ao e uarereke—ngkana iai rekerekena—ma karaoaan ae a karaoria tabeman nakoira. Ti kantaningaia raoi bwa e na iai te oota ao te tangira irouia imwiina, ma ara tangira *ibukia* e kaokoro ma aia namakin *nakoira*.

Tao ara kekeiaki n tangiriia ara kairiribai e na kamarauui nanoia ao n anai nanoia ibukin ae raoiroi. Tao a na bon aki. Ma aki bita ara motinnao n ira Iesu Kristo.

Ngai ae, ngkai ngaira kaain Ana Ekareta Iesu Krito, ti na tangiriia ara kairiribai.

Ti na tokanikai iaon te un ke te kairiribai.

Ti na kaoni nanora ma te tangira ibukiia natin te Atua ni kabane.

Ti na nako ni kakabwaiaia tabeman ao n tararuuaia—riki naake “ana [kamwakuriira] n aki akaka, ao ni [bwainikiniira].”<sup>5</sup>

#### Ana Reirei Iesu ae Onimakinaki

Te kateniman n aine e tei ibukin ana Reirei Iesu Kristo ae Onimakinaki. E karaoa te bwai ae e na kona ni kaangaanga karaokina: e onimakina te Atua e ngae ngke e a tia n rinanon te bwainikiriinaki. E ngae n anne e kateimatoa ana onimaki ao ana kaantaninga, n aki tabe ma kairiribai ao bwainingare aika e katobibia. E kimwareirei ni maeka tiaki bukina bwa a kakukurei arona ma bukina bwa e kimwareirei.

Akea mai ibuakora ae rinanon te mwananga n te maiu n akea totokoakina. Ma taian katikitiki aika mwaiti ni kataia ni karenakoira, ti na kanga ni kawakin ara kouru ni kabanea ara tai iaon kakukurein te berita nakoia aika onimaki?

I kakoaua bwa e kona ni karekea te kaeka n te mii are e karekea te burabeti ngaa ririki n nako. Aran te burabeti bon Riaai, ao miina a koreaki inanon Ana Boki Moomon ae kakawaki ao ni kamimi.

Inanon miina, Riaai e noora te tawanaa ae moan te bubura ao,

inanona, te kai ae kamiimi ae akea aron kabotauan tikiraoina. E nooria naba aomata aika mwaiti ni karaoa kawaia nakon te kai. A tangiria ni katoonga kangkangin uaana ae kaki-mwareirei. A namakinna ao a kakaoua ae e na anganii te kukurei ae bati ao te rau ae teimatoa.

Iai te kawai ae irariki are e kaineta te kai, ao irarikina bon te kai te biti are e buokiia ni kateimatoaia iaon te kawai. Ma iai naba nuukan te roo are e tuka aia taratara nakon te kawai ao te kai. Ao tao ae kakamaaku riki bon karongoaan te ngarengare ao te bwainingareaki ae roko man te auti ae bubura man mwawaawa irarikiia. Ae kakubanako riki, te kaenaena ae a kakoaua aomata aika a tia n roko n te kai ao ni katonga te uaa ae kamiimi ni moanna n namakina te mama ao n tiotio nako.<sup>6</sup>

Tao a moanna n raraoma bwa te kai e tikiraoi kanga ai aron ae a tia n iangoia. Tao a moanna n titiraki ibukin koauan te bwai ae a tia n rinanon.

Tao a iangoia bwa ngkana a tan-nako man te kai, te maiu e na bebete riki. Tao a nang aki manga kaenaenaa-ki ke ni ngareakinaki riki.

Ao ni koauana, aomata ake a kaenanaia a taraa n ae aomata aika a kukurei ao n akea aia kaangaanga. Ngaia, ae tao ngkana a kitana te kai, a na butimwaeaki nakon te taromauri n te auti ae bubura man mwawaawa ao ni kamoamoaki ibukin aia moti, wanawanaia, ao aia onimaki.

#### Tiku iaon te Kawai

Mwaneu ao raoraou aika tangiraki, ngkana e kaangaanga iroum bwa ko na taua te kai te biti ao ni kamatoako ni waaki nakon te kamaiuaki; ngkana taan ngarengare ao taan kaenaenaa tabeman a taraa n rangin ni koaua ae a na karikiko bwa ko na bita am iango; ngkana e riki am kaanganga man titiraki aika aki kaekaki ke reirei aika ko aki oota iai, ngkana ko namakina te nanokawaki ibukin unim, I kaungako bwa ko na uring miin Riaai.

Tiiku iaon te Kawai!

Tai kaaki baim man te kai te biti—ana taeka te Atua!

Ao ngkana iai ae kataia ni kama-maeko ibukin tauakin ana taeka te Atua, tai kubariaa.

Tai mwaninga ngkoe ae natin te Atua; kakabwaia a kawakinaki; ngkana ko kona ni karaoa Nanona, ko na maeka ma Ngaia teuana riki te tai!<sup>7</sup>

Berita n te kamoamoa ao te kariaiakaki man te aonaaba aki onimakinaki, aki koaua, ao n aki karau-nano. Ana berita te Atua ni koauana, a koaua, ao ni kakimwareirei—ngkai ao n aki toki.

I kaoi ngkami bwa kam na iangoa te aro ao te onimaki man te taratara ae rietaata riki. Akea te bwai ae anga n te kateitei ae moan te bubura ma ni mwawaawa ae kona ni kabotauaki ma uaan maiuakinan ana euangkerio Iesu Kristo.

Ni koauana, “baika e tuai n nori te mata, ao e tuai n ongo te taninga, ao a tuai n rin inanon te aomata, boni baika E katauraoi te Atua i bukiia ake a tangiria.”<sup>8</sup>

I a tia n reiakinna i bon irou bwa te kawai n riki bwa Ana reirei n ana euangkerio Iesu Kristo bon te kawai nakon te kimwareirei. Bon te kawai nakon te kamaiuaki ao te rau. Bon te kawai ni (karekea) te koaua.

I kakoaua bwa man ana bwaintituruao mwaakan te Tamnei ae Raoiroi, ko kona n reiakin aei i bon iroum.

N te tai aei, ngkana e moanna ni kaangaanga te kawai ibukim, au kan-tanina bwa ko na kunea te tabo ni katantan ao te korakora n ara bootaki n te Ekareta ae tamaroa: Moanrinan, Bootaki n Ataeinnine, ao Bootaki n Aine. Ti tebo ma taabo n tei n te kawai, are ko kona ni kabouua am koaua ao am onimaki ibukin te mwanaga nako. Bon mweenga aika mano, ike ko kona n namakina iai ae bon ngkoe kaain te tabo anne ao ni kare-kei kaunganano mairouia mwaanem ao ana reirei Iesu.

Bwaai aika ko reiakin n am Moanrinan e katauraoi ibukin koaua riki tabeua aika ko reiakin ngke ko ataeinnaine. Te kawai n riki bwa Ana

reirei ae ko nakonako iai n am kiraati n Ataeinnaine e kairiko nakon aia ira-orao ao aia itaritari kaain te Bootaki n Aine. Ma inanon te kawai, ko anganaki am tai riki ni kaota am tangira ibukiia tabeman rinanon te mwakuri n onimaki, n nanoanga, n tangira, ao n ibuobuoki.

N riki bwa Ana reirei e na kairiko nakon te kukurei ao kakoroan nanon arom mairoun te Atua.

E na bon aki bebete. E na kainanooa am kabanea n tamaroa—ni kabane wanawanam, am iango, am onimaki, raoiroim, korakoram, am botumwaaka, ao am tangira. Ma n te bong teuana ko na tanrikaaki n tarai am mwakuri, ao ko na rangin ni kukurei bwa ko teimatoa ni korakora, bwa ko onimaki, ao ko aki kitana te kawai.

#### Waaki Nako

E kona n ae rangin n rawata bwaai ibukin te maiu ake a riaon am kona. Ma n tokina, iai mwakam n rinea tokin kawaim ao am taneiai aika mwaiti inanon kawaim. Ti aki am konabwai ma am rinerine ae e na karika te kaokoro ni maium.<sup>9</sup>

Ko aki kona ni kariai am kaangaa-nga bwa a na kananokawakiko.

Ko aki kona ni kariai bwa a na kauniko.

Ko kona ni kmwareirei bwa ngkoe natin te Atua te aine. Ko kona ni kunea te kimwareirei ao te kukurei n ana akoi te Atua ao n ana tangira Iesu Kristo.

Ko kona ni kukurei.

I kaumakiiko bwa ko na kaona nanom ma te kakaitau ibukin tamaroaan te Atua ae mwaiti ao akea tiana. Mwaneu aika tangiraki, kam kona ni karaoa aei! I tataro ma tamneiu ni koaua bwa kam na karaoa te rinerine bwa kam na waaki nako nakon te kai ni kamaiu. I tataro bwa kam na rinea n tabekaarake bwanami ao karaoa maiumi bwa te bwai ni katangitang ni kakaitau, ni kukurei n ana tangira te Atua, kamimiin Ana Ekaretia, ao ana euangkerio Iesu Kristo ae kona ni uotia nakon te aonaaba.

Tabeman aomata a kona n iangoia bwa te riki bwa Ana reirei ni koaua e kona n riki bwa te bwai ae aki kamwengaraoi ke ni kabatia riki te mwakuri. E a tia n riki man te tai are e moanaki iai.

Ma nakon Tamara are i Karawa, ao nakoia naake a Tangiria ao a Karinea, bon te anene ae moan te kakawaki ao n tamaroa—kunan te tangira ni kabomwi ao te mwakuri n ibuobuoki nakon te Atua ao raona n aomata ae anainano ao ni kakabwaia.<sup>10</sup>

I katikui au kakabwaia n tabeu bwa ana Abotoro te Uea bwa ko na karekea te korakora ao te ungannano ni karaoa raoi bwa natin te Atua te aine ngkai ko kukurei n nakonako iai ni katoa bong iaon te kawai ae kakimwareirei n riki bwa Ana reirei. N aran Iesu Kristo ae tabu, amen.

#### BWAII AIKA A NA TARAAKI.

1. Taraa 2 Nibwaai 2:14, 26.
2. Taraa Ruka 15:4–6.
3. Boston College, “Study Finds Intractable Conflicts Stem from Misunderstanding of Motivation,” *ScienceDaily*, Nobembwa 4, 2014, sciencedaily.com.
4. Mataio 5:44–45.
5. Mataio 5:44.
6. Tara 1 Nibwaai 8.
7. Taraa “Ngai Natin te Atua” *Aia Boki n Anene Ataei*, 2–3.
8. 1 I-Korinto 2:9.
9. Taraa “The Most Inspirational Book Quotes of All Time,” pegasuspublishers.com/blog.
10. Taraa Aramwa 5:26.